

Depresijas diagnosticēšanas un aprūpes paradumu izmaiņas Latvijas ģimenes ārstu praksēs pēc Valsts pētījumu programmas "BIOMEDICINE 2014–2017" ietvaros izstrādātās "Depresijas skolas" apmācības kursa realizācijas

Elmārs Rancāns¹, Anda Ķīvīte², Jeļena Vrubļevska¹,
Rolands Ivanovs³

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

¹ Psihiatrijas un narkoloģijas katedra

² Sabiedrības veselības un epidemioloģijas katedra

³ Doktorantūras nodaļa

Ievads. Latvijā katru gadu ar depresiju slimo 7,9% iedzīvotāju, kas pat pārsniedz vidējos Eiropas rādītājus. Pēc oficiālās statistikas valsts apmaksātajos veselības aprūpes dienestos katru gadu no depresijas ārstējas ne vairāk kā 8000 iedzīvotāju. Valsts pētījumu programmas (VPP) "BIOMEDICINE 2014–2017" ietvaros veiktajā pētījumā konstatēts, ka depresijas punkta prevalence primārajā aprūpē ir 10,1%, proti, aptuveni 70 000 pacientu ar depresiju gada laikā apmeklē savu ģimenes ārstu. Pastāv virkne subjektīvu un objektīvu faktoru, kas traucē ģimenes ārstiem savlaicīgi diagnosticēt depresiju. Tāpēc ļoti nozīmīgi ir veikt specifisku ģimenes ārstu izglītošanu, lai uzlabotu depresijas atpazīšanu un ārstēšanu ģimenes ārstu praksēs.

Darba mērķis, materiāls un metodes. "VPP BIOMEDICINE 2014–2017" ietvaros pētnieku grupa izstrādāja depresijas diagnostikas un ārstēšanas algoritmu, izveidoja specifisku apmācību moduli un 2016. gadā laikposmā no oktobra līdz decembrim visā Latvijas teritorijā realizēja 10 "Depresijas skolas" apmācības kursus ģimenes ārstiem. Lai novērtētu ģimenes ārstu depresijas diagnosticēšanas un aprūpes paradumu izmaiņas, no Nacionālā veselības dienesta (NVD) tika iegūti dati, kurus dienests apkopojis no primārās veselības ārstu ambulatorajiem taloniem par laikposmu no 2015. gada 1. janvāra līdz 2017. gada 30. jūnijam. Depresijas epizodes (F32) un rekurento depresīvo traucējumu (F33) diagnostikas biežums, aprūpes epizožu un apmeklējumu skaits tika salīdzināts kontroles laikposmā (2015–2016) un pirmajos 6 mēnešos pēc izglītības programmas realizācijas, salīdzinot izglīto ārstu grupu ar visiem pārējiem ģimenes ārstiem, kuriem bija līgumattiecības ar NVD.

Rezultāti. "Depresijas skolas" apmācības kursus ir apguvuši 210 (15,2%) no 1382 ģimenes ārstiem, kuri ir līgumattiecībās ar NVD. Izglīto ārstu vidū 89,0% bija sievietes, 23,8% no Rīgas, 25,7% no lielajām pilsētām un 50,5% no citām teritorijām. Puse ārstu bija jaunāki par 55 gadiem. Netika novērotas statistiski nozīmīgas dzimuma, vecuma un prakses vietu atšķirības starp izglīto ārstu grupu un kontroles grupu. Ārsti kontroles laikposmā (2015–2016) diagnosticēja kopumā 4699 depresijas (F32) un 10 902 rekurento depresīvo traucējumu (F33) epizodes, savukārt 2017. gada pirmajā pusgadā – atbilstoši 1130 un 3311 epizodes. Salīdzinot izglīto un kontroles grupu, kontroles periodā uz vienu ārstu vidēji bija 0,96 vs. 0,83 ($p = 0,3$) F32 un 3,26 vs. 1,74 ($p < 0,001$) F33 epizodes pusgadā. 2017. gadā neapmācīto grupā nebija statistiski ticamu epizožu skaita pieauguma. Savukārt apmācīto grupā statistiski nozīmīgi ir pieaudzis F33 epizožu skaits (+1,42, $p < 0,001$), pieaudzis ir arī F32 epizožu skaits (+0,18, bet $p = 0,2$). 2017. gadā novēroja statistiski ticamas atšķirības epizožu skaitā apmācīto un neapmācīto grupās – F32 diagnozēm attiecīgi 1,14 un 0,76 ($p = 0,006$) un F33 diagnozēm – 4,68 un 1,99 ($p < 0,001$). Līdzīgas tendences tika novērotas, analizējot vidējo apmeklējumu skaitu abās ārstu grupās pacientiem ar F32 un F33 diagnozēm – neapmācīto grupā 2017. gadā nebija novērojams statistiski nozīmīgs apmeklējumu skaita pieaugums, turpretī apmācīto grupā tas statistiski nozīmīgi pieauga F33 diagnožu grupai (+1,54; $p < 0,001$). Pieaugums vērojams arī F32 diagnozēm (+0,15), taču tas nav statistiski būtisks ($p = 0,36$). 2017. gadā apmeklējumu skaits apmācīto un neapmācīto ģimenes ārstu grupās bija statistiski ticami atšķirīgs – F32 diagnozei attiecīgi 1,40 un 0,92 ($p = 0,002$), savukārt F33 – 5,54 un 2,28 ($p < 0,001$).

Secinājumi. Kaut gan izglīto ģimenes ārstu grupā un kontroles ģimenes ārstu grupā sākotnēji atšķirās depresijas epizožu diagnosticēšanas biežums un apmeklējumi, tika novērots statistiski nozīmīgs depresiju diagnosticēšanas un aprūpes biežuma pieaugums pēc apmācībām "Depresijas skolā".

III

Izglītības un zinātnes
ministrija

Valsts pētījumu programma "Biomedicīna sabiedrības veselībai" (BIOMEDICINE 2014–2017).